

2-TOM, 6-SON

KONFLIKTDA “G‘OLIB-G‘OLIB” STRATEGIYASI VA UNING AMAL QILISH
TAMOYILLARI

Saidova Parvina Mirzo qizi

<https://orcid.org/0009-0008-7109-4426>

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o‘qituvchisi Sharof Rashidov ko‘chasi 360-uy
Denov 190507 O‘zbekiston (psaidova@dtpi.uz)*

Annotatsiya. Ushbu maqolada pedagogik konfliktologiya fanining yuzaga kelishi, konfliktning mazmuni, uning namoyon bo‘lishi haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, konfliktli vaziyatlar “G‘olib-g‘olib” strategiyasining mohiyati va tamoyillari, “G‘olib-g‘olib” yo‘nalishi uchun tavsiyalar, “G‘olib-g‘olib” strategiyasi bosqichlari va tavsiyalar xususida ma’lumot berilgan.

Kalit so‘zlar: pedagogik konfliktologiya, konflikt, “G‘olib-g‘olib” strategiyasi, konfliktologik kayfiyat, stereotoifa, stereotip harakatlar, manfaatlar orasidagi uyg‘unlik, mutaxassislarning kompetentligi, opponent.

"WIN-WIN" STRATEGY IN CONFLICT AND PRINCIPLES OF ITS
IMPLEMENTATION

Saidova Parvina Mirzo kizi <https://orcid.org/0009-0008-7109-4426>

Denau Institute of Entrepreneurship and Pedagogy

Sharof Rashidov Street 360, Denov 190507 Uzbekistan (psaidova@dtpi.uz)

Abstract. This article discusses the emergence of the science of pedagogical conflictology, the content of conflict, and its manifestation. Also information on the nature and principles of the "Win-Win" strategy in conflict situations, recommendations for the "Win-Win" direction, steps and recommendations of the "Win-Win" strategy given

Key words: pedagogical conflictology, conflict, "Win-winner" strategy, conflictological mood, stereotype, stereotyped actions, harmony between interests, competence of experts, opponent.

Kirish. Hech bir inson o‘zini konfliktlardan doimiy muhofaza qilinganman deb hisoblay olmaydi. Chunki konfliktlar ba‘zan qo‘qqisidan, hech kutilmagan holda vujudga kelishi hamda inson hayot tarzini tubdan o‘zgartirib yuborishi mumkin. Konflikt har bir inson hayotining ajralmas qismi bo‘lib, hech bir inson konfliktlardan o‘zini

2-TOM, 6-SON

“kafolatlanganman” deb ishonch bilan ayta olmaydi. Har birimiz bolalik davrlarimizdan konfliktli vaziyatlarga tushamiz va bu holatlardan chiqib ketish yo‘llarini, usullarini qidiramiz. Shu nuqtai nazardan qaraganda, konflikt ijtimoiy hodisa hisoblanadi. Chunki u ko‘pchilik insonlarning kundalik turmush tarziga oid voqea va hodisalarni qamrab oladi hamda konflikt rivojidan har bir inson, yaqin qarindoshlar, mehnat jamoasi o‘rtasidagi tinch va totuvlikka asoslangan osuda hayot tarzi zarar ko‘rishi mumkin.

Konflikt tabiiy hodisa. Konflikt – oddiy hol. Chunki konflikt har birimizning turmushimiz va tirikligimizga hos va hayotimizga tegishli bo‘lgan narsa. Ammo ko‘pchilik ongida an’anaviy mavjud bo‘lgan fikrga ko‘ra, konflikt bu – oddiy hol emas, u ziddiyatli hol, undan o‘zini muhofaza qilish kerak, undan o‘zini tortish zarur, konfliktdan “qochish” kerak. Insonlararo, oilalar ichida bo‘layotgan konfliktlardan o‘zini tortishni bizga bolaligimizdan o‘rgatib kelishadi. Konflikt oldida, konfliktidan qo‘rqish hollari ko‘pchilikni tashkil qiladi. Bizni bolaligimizdan konfliktli vaziyatlardan o‘zimizni tortishga, “janjalkash” bo‘lmaslikka, nizolarni keltirib chiqargan va unda qatnashgan odamlardan o‘zimizni tortib yurishga o‘rgatishadi.

Konfliktlar va ularning yechimi bo‘yicha ma’lum bilimlar va ko‘nikmalarni egallamasdan turib, zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarda faoliyat olib borib hamda ularni boshqarib bo‘lmaydi.

Asosiy qism. Konfliktlarni o‘rganish, ularni ilmiy anglash, konfliktlar bo‘yicha zamonaviy bilimlarni egallagan mutaxassislarni tarbiyalab – voyaga etkazish davr bilan hamnafas bo‘lishni anglatadi. Konfliktologik kayfiyat va xususiyatlarni o‘rganish, jamiyatdagi inqirozlarning kelib chiqishi va ijtimoiy to‘qnashuvlarning oldini olishda “Pedagogik konfliktologiya” fani o‘z oldiga maqsad va vazifalarni belgilab oldi.

Konfliktlarni kelib chiqishini, sabab va oqibatlarini o‘rganuvchi fan “Konfliktologiya” bo‘lib, u lotincha “conflictus” – to‘qnashuv, “logiya” – ta’limot demakdir. Demak, to‘qnashuv haqida ta’lim berish, ya’ni to‘qnashuv haqidagi fan hisoblanadi.

Konflikt - o‘zaro qarama-qarshi bo‘lgan ziddiyatli manfaatlar va munosabatlarning ochiq to‘qnashuvidir.

Konfliktning yechimini topish – konfliktli vaziyatni yuqotish hamda u yuzaga keltirilgan munisabatlarni to‘g‘ri yo‘lga solish bilimlari va malakalari majmuidan iboratdir[1].

Ilmiy qiziqishlarni ortib borishi bilan ijtimoiy, siyosiy, milliy, guruhlararo va shaxslararo konfliktlar fan obyektiga aylana boshladi. Konfliktologiya XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab, fan sifatida shakllana boshlagandan so‘ng, jamiyatda konfliktning tutgan

2-TOM, 6-SON

o'rnini o'rganish jamiyat hayotida juda muhimligi sababli, etnik va guruhlararo konfliktli munosabatlarni o'rganish, sistematik asosda ularni tahlil qilish va o'zaro to'g'ri echimga kelish zaruriy ehtiyojlardan biriga aylandi.

AQShning bir necha universitetlari qoshida konflikt echimlarini o'rganishga yo'naltirilgan ilmiy-amaliy tadqiqot markazlari faoliyat olib boradi. Mayamida tashkil etilgan "Tinchlik ta'limi tadqiqotlari markazi" ana shunday tashkilotlardan hisoblanadi. Rossiya Fanlar Akademiyasi Sotsiologiya instituti qoshida ham "Konfliktologik tadqiqotlar markazi" ish olib boradi. Ushbu markazlar asosan konfliktli vaziyatlarni oldini olish chora-tadbirlarini ishlab chiqish bilan shug'ullanadilar.

Mustaqillikning dastlabki yillarida konfliktologiyaga oid bilimlar fanlararo paradigmasining konturlari belgilanib, ular asosi sifatida tizimli evolyusion yondashuv olindi. So'nggi paytda konfliktologiya tarmoqlarini tashkil qilgan xususiy (alohida) konfliktologiya fanlarida bu fan muammosining ko'p sonli qiziqarli va muhim tadqiqotlari o'tkazilmoqda.

Ta'lim sohasining ilmiy-nazariy va amaliy muammolarini tadqiq etish masalalari bo'yicha pedagog va psixolog olimlar Ye.I.Stepanov, S.V.Banikina, A.N.Samarin, V.N.Shalenko, V.Sheynov, A.Ya.Ansupov, I.A.Shipilov, N.I.Leonov, V.N.Kudryavsev, V.I.Juravlev, D.V.Ivchenko, N.V.Samsonova, V.N.Vasilev, B.I.Xasanov, V.V.Bazelyuk, Z.Drinka, A.Ya.Klementeva, G.S.Berejnaya, A.A.Bodalev, N.U.Zaichenko, M.M.Ribakova, A.K.Markova, M.Mitina H.G.Moskvina va V.V.Drujinin kabilar o'zlarining tadqiqot ishlarida turli xil soha mutaxassislarining konfliktologik madaniyatini shakllantirish yo'llari va usullari, har tomonlama o'rganilgan.

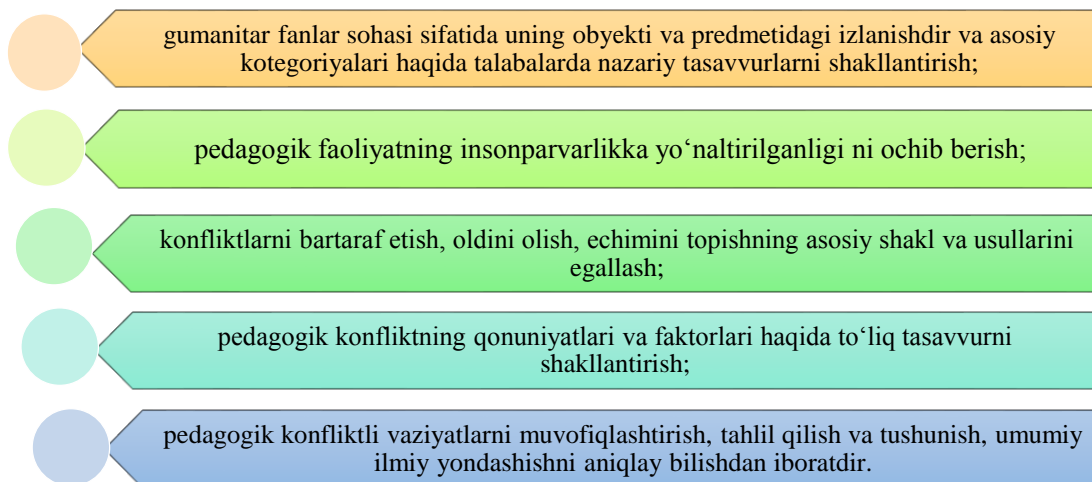
Umumta'lim muassasasi mutaxassislarining kompetentligining konfliktologik (chuqur bilimga ega bo'lish) muammosi yaqindan beri maxsus psixologik-pedagogik izlanishlar mazmuniga aylandi[2].

Pedagogik konfliktologiya fanini o'qitishdan maqsad – bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik konfliktologiya asoslariga doir bilimlar bilan qurollantirishdir. Shu bilan birga yoshlarga hayotdagi konfliktlar bo'yicha keng nazariy va amaliy bilimlar berish orqali yoshlarni jamiyatda mustaqil va faol fuqaro sifatidagi ishtiroki uchun zamin yaratish, boshqa insonlar bilan tabiiy bo'lgan turli ijtimoiy, iqtisodiy, ma'naviy-ruhiy, psixologik muloqotlarda ular ongi, tafakkuri va axloqida kamtarlik, mehribonlik, halollik, to'g'riso'zlik, samimiylilik, vijdoniylilik, o'z so'zida turish kabi hislatlarni tarbiyalashdan iboratdir.

Pedagogik konfliktologiya fanining vazifalari:

2-TOM, 6-SON

1-rasm. Pedagogik konfliktologiya fanining asosiy funksiyalari.

Fanning ta'limdagi o'rni pedagogik jarayon keng qamrovli bo'lib, unda turli pedagogik konfliktlarning yuzaga kelishi tabiiy hodisadir. Pedagogik jarayonda yuz beradigan konfliktlar o'ziga xos xususiyatlar, rivojlanish darajasi va bosqichlari, chegarasiga ega. Bo'lajak pedagoglarda pedagogik konfliktlarni oldini olish va bartaraf etish ko'nikma va malakalarini shakllantirishda mazkur fan alohida ahamiyatga ega. Pedagogik konfliktologiya fani bo'yicha o'qituvchi kasbga oid nazariy va amaliy bilimlarni egallashi, pedagogik jamoa bilan doimiy muloqotda bo'lish ijobiy natijalar beradi. Binobarin, bunday muhitda o'zaro fikr almashish, shaxsiy mulohazalarni boshqalar tomonidan bildirilayotgan qarashlar bilan taqqoslab, ularning to'g'riligi, haqqoniyligiga ishonch hosil qilish, mavjud bilimlarni yanada boyitish, xato yoki kamchiliklarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish yo'llarini topish imkoniyati mavjud.

Hozirgi zamon fan va texnikasi jadal sur'atda rivojlanayotgan, zamonaviy axborot texnologiyalarining salmog'i keskin oshayotgan bir davrda o'qituvchi pedagogik mahoratini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Agar, ilgari fanning biror sohasida ro'y berayotgan yirik kashfiyot qariyb o'n besh yillik samarali va kishi zo'rg'a ishonadigan voqea hisoblangan bo'lsa, hozir har yili, xatto har oyda fan, texnika sohasida yangi kashfiyotlar yaratilmoqda, bilimlarning ilgari noma'lum bo'lgan yangi yo'nalishlari maydonga kelmoqda. Kishilarda bilimga bo'lgan intilish beqiyos darajada o'sib bormoqda.

Nima uchun konfliktlar yechimini o'rganish lozim? Chunki, bu bilimlar hayotiy zaruratdir. Agar tinch, osuda hayot kechirishni xohlasangiz, konfliktlar yechimini o'rganish zarur. Bu bilim va malakalar sizning muvaffaqiyat va yutuqlaringiz, sizning ravnaqingiz garovidir. Konfliktlar yechimini topa bilish – bu ikki qarama-qarshi tomonlarning g'olibligi asosidagi eng oson kelishuv yo'lidir. Konfliktlar yechimi – eng ijobiy va yaxshi munosabatlarni shakllantira bilish, ular muntazamligini saqlash iste'dodidir.

2-TOM, 6-SON

Ammo g'olib-g'olib yo'nalishida ishlash, uni ta'minlash hamda ikki tomonni g'olib-g'olib shart-sharoitlariga olib kelish oson ish emas. Bu bilim va malakalar insonda tarbiyalangan va yoshlikdan uning psixologik va emotsional, etik va estetik qadriyatlari tizimiga, tafakkuriga singdirilgan bo'lishi kerak. Agar bu bilim, ko'nikma va malakalar tarbiyalangan bo'lsa, konfliktni sezgan zahoti, uning qanday rivojlanib kelayotganligini tahlil etish, uning rivojiga qarshi ma'lum choralar ko'rish, uning "olovini" o'chirish imkoniyatlarini ishga solish mumkin bo'ladi. Shu bilan birga, ko'pchilik hollarda biz konfliktning kelib chiqishi mumkinligini sezsak ham, uning oldini olish choralari ko'rishda "bee'tiborlilik", "erinchoqlik" qilamiz va odatdagi kundalik ishlar girdobida uning chuqurlashib ketganligini faqat kuzatib boramiz xolos.

Odamlarning idrok qilish qobiliyati turlichadir. Insonning idroki, ya'ni uning narsalarga qarab ularni anglashi ko'p ob'ektiv va subyektiv faktorlarga bog'liq bo'ladi. Tajriba, ma'naviy qadriyatlar, his-tuyg'ular, psixologiya, shaxs tafakkuri, ular ehtiyojlari ana shunday faktorlardandir. Mana shu idrok qilishdagi farqlar konfliktga olib kelishi mumkin. Ko'pchiligimiz hayotimiz davomida o'zimizni ba'zi an'anaviy va jamiyat tomonidan qabul qilingan talablar asosida chegaralashga harakat qilamiz. Konflikt yechimida ana shunday chegara "g'olib-mag'lub" strategik usuliga teng keladi. Bizning ongimizga o'rnashib qolgan noto'g'ri tamoyildir. Ya'ni ziddiyatga kirayotganda biz "G'olib-G'olib" strategiyasi mavjudligini bilmasak, undan bexabar bo'lsak, bizning ongimizda mavjud stereotoifa ishlay boshlaydi, bu stereotoifa esa – men albatta g'olib chiqishim kerak, opponentimga keskin "qarshilik" ko'rsatishim kerak, degan noto'g'ri tafakkurga asoslangan bo'ladi. Buning mazmuni shundaki, konflikt yechimini qidirganda biz faqat shu chegara doirasida fikr yuritib, yangi usullarga yo'l bermaymiz. Shu bois, konflikt echimida "G'olib-G'olib" strategiyasiga etishish uchun yangicha qarash, ijodiy yondoshish, har turli variantlarni ko'rib chiqish talab qilinadi. Bu maqsadga etishish uchun esa biz o'z dunyoqarashimizni o'zgartirishimiz lozim. Shu bois, biz "G'olib-G'olib" strategiyasi uchun quyidagi tamoyillarni sizlarga tavsiya etamiz.

"G'olib-G'olib" strategiyasiga amal qilish uchun nima harakatlar qilmoq kerak?

2-TOM, 6-SON

2-rasm. "G'olib-G'olib" strategiyasining bosqichlari.

Siz o'zingizcha, opponentingiz o'zicha variantlarni o'ylasa, orangizda yana uzilish bo'ladi. Jarayon birgalikda harakat qilish asosida tashkil qilinsa, orada ishonch va hamkorlik yuzaga keladi. Siz esa o'z opponentingizga qarshi tomon sifatida emas, balki hamkor sifatida qarayotganligingizni ko'rsating. Hamkorlik yo'li har doim birga sayi-harakat qilish yo'li bo'lib, tomonlar munosabatini yaqinlashtirishga yordam beradi.

Konflikt jarayonida tomonlar muzokarasini tashkil qilganda, o'z so'zingizni kuyidagi jumlar bilan boshlashingiz yaxshi natija beradi: "Men ikkalamiz uchun ham adolatli echim topish tarafdoriman", "Keling, qaraylikchi, ikkalamizni ham qoniqtiradigan, ikkalamiz uchun ham muhim bo'la oladigan yo'l bormikan", "Men bu erga ikkalamizga muhim bo'lgan muammoni echishga keldim, faqat o'zimning muammoim emas, sizning muammoingiz ham o'z echimini topishi tarafdoriman".

Undan so'ng, ikkala tomon uchun muhim bo'lgan muammoning ichki mohiyatini anglashga, uni chegaralab olishga yo'naltirilgan savollar bering, masalan, "Nima uchun sizga aynan bu qaror eng yaxshi yo'l deb ko'rinyapti?", "Nima uchun siz aynan shuni taklif etyapsiz?", "Shu holatda siz uchun muhim bo'lgan narsalar nimada?", "Masalan, siz aytgan gap hal bo'ldi, deylik, keyinchi....?". Bu savollar bilan siz o'z opponentingizning fikrlash jarayoniga, ya'ni uning maqsadlariga aniqroq kirib borasiz. Uni tushunishingiz osonlashadi. Uning maqsadlari sizga oydinlashadi. Siz opponentingizdan axborot ola boshlaysiz. Bu axborotlar esa hamkorlikda masala echimini topishga ko'maklashadi. Birovni eshitmasdan, anglamasdan turib, konfliktni echib bo'lmaydi. Shu bilan birga oradagi o'rnatilgan

2-TOM, 6-SON

hamkorlik faoliyatidan ham siz foydalanib qolasiz. O'zni kelganida o'zingizni qiziqtirgan o'rinlarni ham ta'kidlashga imkon yaratiladi.

Xulosa va tavsiyalar. Shunday qilib, konfliktning yechimini topish usullari mavjud, ularni bilish kerak va ularni real hayotda qo'llash zarur. Konfliktlarning "g'olib-g'olib" usuli har ikki tomonning manfaatlarini saqlab qolishga qaratilgan yo'ldir. Demak, mazkur paragrafda ko'rib chiqqan masalalar asosida "Konflikda kim yutib chiqadi?" degan savolni "Konfliktda hamma yutib chiqish imkoniyati mavjud-mi?" savoli bilan o'zgartirish lozim. Chunki, haqiqatan ham ziddiyatli vaziyatda barcha ishtirok etuvchi tomonlar g'olib bo'la oladi. Konfliktlar yechimi aynan G'olib bo'la olish qonuniyatlarini o'rgatadi. Buning uchun "G'oliblik strategiyasi"ni qo'llash lozim:

- g'olib bo'lishlikning birinchi talabi o'z opponentiga qarshi kurash emas, balki uning maqsadlari va manfaatlarini tushunishga harakat qilishdir;
- norozilikka rozilik amallarini qo'llash;
- boshqalarning fikrlari, qarashlari va xulosalari biznikidan o'zgacharoq bo'lishi mumkinligini tushunish va qabul qilish;
- ochiq samimiy muloqotga tayyorlik;
- birovlarining his-tuyg'ulari va emotsiyalarini hurmatlash;
- boshqalarning manfaatlarini aniq belgilashga harakat qilish;
- manfaatlar orasidagi uyg'unlik asosida yagona strategiyani ishlab chiqish.

Konfliktli vaziyatlardagi stereotip harakatlar o'zini konfliktdan qochish va unga mayin bosim o'tkazishda namoyon bo'ladi. Ammo bu sa'y-harakatlar konfliktni to'la echib bermaydi va tomonlar orasidagi muammoni ham hal eta olmaydi. Faqat o'zaro umumiy kelishuv asosida tomonlarning bir maqsad sari samimiy intilishi, butun kuch va diqqatni qarshi tomon shaxsiyatiga emas, balki konfliktni keltirib chiqargan muammoga qaratish ziddiyatning to'la va haqiqiy echimi uchun asos bo'la oladi. Konflikt yechimiga to'g'ri munosabatni shakllantirish masalasida shuni bilish va rioya etish zarurki, ziddiyatda har ikki tomon ham g'olib bo'lishi mumkin. Har ikki tomonning g'olibligi konfliktning to'g'ri hal qilinganligini namoyon qiladi, ammo mana shu g'oliblik ortida har ikki tomonning mehnati, sa'y-harakatlari, irodasi va intilishi yotganligini ham bilish, g'oliblik o'z-o'zidan kelib chiqmasligini anglash zarur.

"G'olib-g'olib" yo'nalishi uchun tavsiyalar:

- barcha ishtirokchilar maqsad va manfaatlarini belgilang;
- ularni qoniqtirishga sayi-harakat qiling;
- boshqalar qadriyatlarini va manfaatlarini o'zingiznikidek qabul qilishga urinib

ko'ring;

2-TOM, 6-SON

- obyektiv bo‘lishga harakat qiling, muammoga shaxsdan ajragan holda munosabat bildiring;
- muammoga ijodiy yondoshing, noordinar qarorlar topishga urining;
- muammoga beshavqat bo‘ling, odamlarni avaylang, ularga shavqatli bo‘ling.

Aslida, konfliktning kelib chiqish shart-sharoitlari, faol yashash ko‘nikmalarini talab etadi. Agar siz konflikt sharoitida odatdagi stereotiplar asosida fikr yuritsangiz, demak, sizning tafakkuringizda uning yechimiga qaratilgan ilmiy-nazariy va zamonaviy bilimlar tarbiyalanmagan. Ko‘p hollarda shunday bo‘ladi, chunki konfliktologiya yangi rivojlanib, o‘tib va kengayib borayotgan sohalardan biri hisoblanadi. Konfliktga munosabat masalasida ko‘pchilik ongiga o‘rnashib qolgan qat’iy, ammo noto‘g‘ri, amaliy bo‘lmagan usullarni qo‘llaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karina V. Korostelina and Simone Lassig. History Education and Post-Conflict Reconciliation. USA Canada. Routledge, 2013.
2. Olsson, Thomas; Martensson Katarina and Roxa, Torgny. Pedagogical competence. Swedish, Division for Development of Teaching and Learning, Uppsala University, 2010.
3. Ahmedova M.T. Pedagogik konfliktologiya.–T.:Adabiyot uchqunlari,2017.-320
4. Анцупов А.Я. Основы конфликтологии. –М.: 1998;
5. To‘ychieva G.U., Asadova E. Yoshlar va konfliktlar echimi. Manual. –T.: 2008.
6. Azizxo‘jaeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2006.

